

Stavanger
kommune

*Vi blir flere eldre som lever lenger
Hva må til for at eldre skal leve gode selvstendige
hverdagsliv i Stavanger?*

Innbygggerpanel for eldre

Oppdragsgiver: Stavanger kommune 2025

Samarbeidspartnere:

Innledning

Et innbyggerpanel, også kalt folkepanel, er en forskningsbasert metode for medvirkning som involverer og engasjerer innbyggere i komplekse samfunnsspørsmål. Metodikken benyttes i økende grad, både lokalt i flere av landets kommuner, nasjonalt og internasjonalt.

Stavanger kommune har tidligere benyttet metoden for unge i Hillevåg.

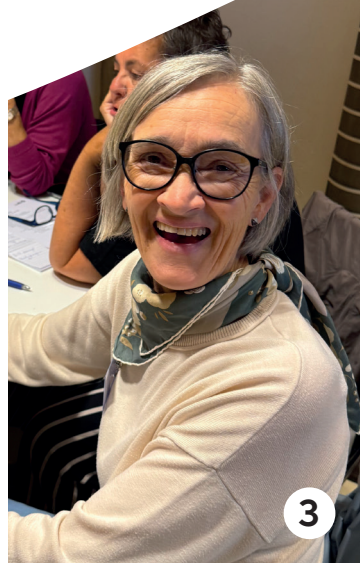
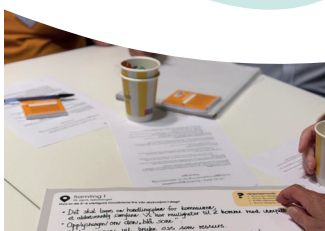
Et innbyggerpanel er en form for demokratisk innovasjon som skal gi innbyggere kunnskap og øke mulighetene for engasjement gjennom deltakelse, diskusjon, refleksjon og innflytelse.

Et innbyggerpanel er et representativt, tilfeldig utvalg av innbyggere. Denne prosessen skiller seg fra andre involveringsprosesser ved at deltakerne er tilfeldig utvalgt, de er representative ut fra valgte kriterier, de får inngående kunnskap om et aktuelt tema og de blir gitt en oppdragsbeskrivelse. Med dette som bakgrunn diskuterer de og søker enighet seg imellom om det de kommer frem til, som til slutt presenteres i en anbefaling som overleveres oppdragsgiver.

”

**“Eldre en ressurs
med potensiale”**

*- deltaker i
innbyggerpanel
for eldre*

I denne rapporten presenteres anbefalingene fra Innbyggerpanel for eldre i Stavanger kommune. Panelet er gjennomført i perioden 10. april til 6. juni 2025 og har bestått av 27 tilfeldig utvalgte innbyggere mellom 60-80 år. De er et representativt utvalg i form av alder, bydelstilhørighet, kjønn, landbakgrunn og om de eier eller leier bolig.

Tematikken i innbyggerpanelet tar utgangspunkt i at Stavanger skal styrkes som et aldersvennlig samfunn, og en handlingsplan som skal vedtas i 2025 i den forbindelse. Anbefalingene som panelet er kommet frem til i enighet, er et resultat av deres erfaringer, kunnskap som de er tilført i prosessen, diskusjoner og refleksjoner dem imellom.

Kunnskapsgrunnlaget som er presentert for panelet bygger på fem nasjonale innsatsområder for et aldersvennlig samfunn:

- **Plan uteområder og universell utforming**
- **Bolig**
- **Transport**
- **Medvirkning og kommunikasjon**
- **Samfunnsdeltakelse**

Anbefalingen vil overrekkes varaordfører Henrik Halleland (KrF) og direktør for Helse og velferd Stina Løkke i oktober 2025. Anbefalingen skal brukes i arbeidet med handlingsplan for aldersvennlig samfunn allerede fra sommeren 2025.

I tillegg til innbyggerpanelet er det gjort en rekke medvirkningstiltak rundt arbeidet med handlingsplanen. Blant annet er det lagt ut et åpent tilgjengelig innspillsskjema hvor alle innbyggere i Stavanger over 65 kan gi sine innspill til arbeidet.

”

**”Å fange opp pensjonister til frivillig arbeid –
motvirker ensomhet”**

”Dette handler om egen helse – ikke helsetjenester”

**”Nye byggeprosjekt, aldersvennlige boliger –
må premieres og prioriteres”**

- deltakere i innbyggerpanel for eldre

Innbyggerpanel for eldre, oppdragsbeskrivelse:

Vi blir flere eldre som lever lenger

Hva må til for at eldre skal leve gode selvstendige hverdagsliv i Stavanger?

Gjennomføring av innbyggerpanel for eldre

Etter at det ble gjennomført en testpilot våren 2024 ble innbyggerpanelet formelt åpnet av varaordfører Henrik Halleland i Stavanger kommune 10. april 2025.

Deltakerne har deltatt på fem samlinger med ca. tre timers varighet.

Én samling ble arrangert på innbyggertorget i Finnøy bydel, der deltakerne ble fraktet med buss.

Én samling ble også gjennomført som befaring. Deltakerne besøkte Vindmøllebakken, en alternativ boform for alle aldersgrupper, med påfølgende foredrag i nyåpnede lokaler på innbyggertorget i Storhaug bydel. De resterende tre samlingene er gjennomført i Sølvberget kulturhus i Stavanger sentrum.

Med unntak av samlingen med befaring, startet samlingene med et felles måltid.

Første og siste samling ble fasilitert av ekstern leverandør, SoCentral.

De resterende tre samlingene ble fasilitert av ansatte i Stavanger kommune ved avdeling Innbyggerdialog. Alle samlingene og kunnskapsgrunnlaget ble designet av SoCentral i samarbeid med ansatte i Stavanger kommune.

Følgende tema ble presentert som kunnskapsgrunnlag for panelet:

- 1.** Folkepanel som metode for medvirkning v/Marie Harbo Dahle, statsviter og partner i SoCentral
- 2.** Handlingsplan for et aldersvennlig samfunn v/Stian Fantoft Alvestad, rådgiver Stavanger kommune
- 3.** Hvorfor er det viktig at eldre blir boende hjemme v/Stina Løkke, direktør Helse og velferd Stavanger kommune
- 4.** Hvordan planlegger Kolumbus for innbyggergruppen 60-80 år i fremtiden?
v/Øystein Nybø, rådgiver Kolumbus
- 5.** Hvordan kan enkle tjenester ivaretas, slik at eldre kan bli boende lenger hjemme? v/Rita Lindås og Mariann Strandvåg, rådgivere Stavanger kommune
- 6.** Fremtidens seniorsenter i et aldersvennlig Bærum v/Morten Heggland, tjenesteleder Bærum kommune
- 7.** Smartis 2.0 - Bærekraftige mobilitetspakker for et grønt skifte blant yngre eldre v/Christin Berg og Imme Dirks Eskeland, rådgivere Stavanger kommune
- 8.** Vindmøllebakken en alternativ boform v/Anita Middelthon
- 9.** Hvordan planlegger Stavanger kommune for fremtidens boformer v/ Henrik Lundberg, byarkitekt Stavanger kommune
- 10.** Livets ettermiddag i verdens rikeste land
v/professor Janne Stigen Drangsholt
- 11.** Perspektivøvelse 1 – med fokus på eldre innbyggere med innvandrerbakgrunn
v/Aline Kamudege, daglig leder Open hands for you
- 12.** Perspektivøvelse 2 – med fokus på eldre innbyggere med dårlig økonomi og lite nettverk/familie v/Elsa Helen Kaltvedt, styreleder Skipper Worse

“Ikke-etnisk norske må inkluderes”

- deltaker i innbyggerpanel for eldre

Fakta:

Handlingsplan for et aldersvennlig Stavanger

Stavanger kommune er tatt opp som medlem av WHO-nettverket for aldersvennlige byer og lokalsamfunn.

Kommunen satser for å finne løsninger for å skape et mer aldersvennlig samfunn, hvor eldre kan leve selvstendige og helsefremmende liv så lenge som mulig.

Det krever imidlertid et omfattende kunnskapsløft, ikke minst gjennom innbyggermedvirkning som involverer eldre innbyggere.

Handlingsplanen skal bygge på fem nasjonale innsatsområder for aldersvennlig samfunn:

- **Plan, uteområder og universell utforming**
- **Bolig**
- **Transport**
- **Medvirkning og kommunikasjon**
- **Samfunnsdeltakelse**

Innbyggerpanelets anbefaling vil gi verdifulle innspill i høring til handlingsplan for et aldersvennlig samfunn.

I tillegg er anbefalingen et direkte svar på oppdragsbeskrivelsen som er gitt innbyggerpanelet.

Prosjekt Innbyggermedvirkning for et aldersvennlig samfunn

Gjennomføringen av innbyggerpanel for eldre er en del av leveransen i prosjektet Innbyggermedvirkning for et aldersvennlig samfunn.

Prosjektet er forankret i avdelingen Innbyggerdialog i Stavanger kommune.

Bakgrunn for prosjektet er behovet for å samle kunnskap om egnede metoder for medvirkning for inkludering av eldre innbyggere i planarbeid og samfunnsdeltakelse.

Behovet er initiert av Helsedirektoratet v/Aldersvennlig Norge og KS i en henvendelse til VID, vitenskapelig høgskole som igjen kontaktet Stavanger kommune med forespørsel om et forskningssamarbeid.

I samarbeidet inngår også UiS v/Nettverk for velferdsforskning, Nasjonalforeningen for folkehelsen og Pensjonistforbundet.

Et innbyggerpanel er bygd opp om tre prinsipper som er:
Representativitet, deliberasjon og påvirkning.

Kommunen valgte metoden innbyggerpanel ut fra et ønske om å speile den eldre befolkningen best mulig og samtidig få til en deliberativ prosess. Dette innebar at deltakerne skulle føle seg frie til å diskutere åpent og at de skulle høre hverandres argumenter.

Forskningsdel

Forskerne vil studere hvordan innbyggerpanel fungerer som medvirkningsmetode for eldre innbyggere og hvilke erfaringer deltakerne sitter igjen med.

De vil også studere kommunens videre oppfølging av anbefalingene.

Det kan ha betydning for innbyggernes tillit til kommunen i fremtiden.

I forskningsdelen har Stavanger kommune inngått en samarbeidsavtale med følgende parter:

VID, vitenskapelig høgskole, UiS v/Nettverk for velferdsforskning og Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Forskerne har deltatt som observatører på alle samlingene i panelet og følger videre opp deltakerne med individuelle og fokusgruppeintervjuer.

Resultatene av forskningsprosjektet presenteres i en egen rapport.

Innbyggerpanelets innledning:

Vi er 27 innbyggere mellom 60 – 80 år i Stavanger kommune, vi bor i bydelene Hinna, Hillevåg, Finnøy og Rennesøy. Vi er trukket tilfeldig ut til å delta i dette innbyggerpanelet, for å gi innspill til kommunens arbeid med en handlingsplan for et aldersvennlig samfunn. Vi som er eldre er en ressurs, for her blir vi brukt som nettopp dette av kommunen.

Anbefalingen

Hva må til for at eldre skal leve gode og selvstendige hverdagsliv i Stavanger?

Bolig

Det er et stort og økende behov for tilrettelagte boliger for eldre innbyggere. Boliger som kan medvirke til å forebygge isolasjon, styrke god folkehelse, livsmestring og gi verdige liv.

Byplanleggingen må ivareta kort avstand fra bolig til tettsted og servicetilbud, seniorsenter og kollektivknutepunkt.

Vi vil at kommunen stiller krav til utbyggere om at alle boligkompleks som blir prosjektert og bygget skal være:

- tilrettelagt for eldre
- tilrettelagt med fellesområder både innen- og utendørs for å lage gode sosiale bomiljø

Vi vil at kommunen tar ansvar for at det blir bygget kommunale seniorboliger fordi eldre har ulik økonomisk evne.

Vi vil at kommunen tar ansvar for at det bygges kommunale trygghetsboliger fordi eldre kan ha behov for et alternativ til ordinær bolig og sykehjemsplass. Mange ønsker å bo hjemme lengst mulig og må derfor selv ta tidlig ansvar for tilrettelegging av egen bolig. Dette må skje mens de fremdeles er i arbeid.

Vi vil at kommunen bidrar økonomisk med tilrettelegging av bolig, slik at eldre kan bo hjemme lengst mulig i stedet for å oppta en sykehjemsplass.

Det vil åpenbart være en fordel for kommunen.

Transport

Transport handler om mulighetene for gode og verdige liv, tilgang til ulike møteplasser, kulturelle arenaer og aktiviteter.

Transport handler også om frihet til å forflytte seg når og hvor en vil.

Dette er like viktig for de som er friske og raske og for de som har utfordringer.

Vi mener at betalingsordninger på kollektiv transport må legge til rette for å bruke bankkort (tæppe). Alle eldre er ikke like digitale, men de aller fleste har et bankkort.

Vi mener at kollektiv transport må være rimelig for eldre og tilgjengelig for alle.

Vi ønsker at det også skal være honnørpris på månedskort.

Vi vil ha fleksible transportordninger:

- med holdeplasser slik at alle kan benytte kollektive løsninger
- med bydelsbusser i og mellom bydeler som korresponderer med trafikkknutepunkt/seniorsenter o.l.
- med ordninger som også kan være:
 - seniordrosje
 - egen bil
 - hente/bringe ordning
 - bidrag fra frivillige/nabolagshjelp
 - sykkel (tre/fire hjul)
- tog og buss tilrettelagt for rullator med parkeringsplasser i tilknytning til boligen slik at hjelpere kan komme til med bil

Fremkommelighet må fremmes ved at fortau holdes fri for tilfeldig "henslengte" og parkerte sparkesykler, butikkskilt o.l.

Demokrati og samfunnsdeltakelse

Demokrati gjennom samfunnsdeltakelse, god folkehelse og livsmestring er viktige forutsetninger for verdige liv og kan hindre at eldre havner tidlig på sykehjem.

Vi vil at eldre i større grad involveres i demokratiske prosesser i kommunen. Dette kan for eksempel gjøres med innbyggerpanel.

Vi vil ha kommunale seniorsenter/innbyggertorg i hver bydel. Disse skal være lavterskel tilbud med aktiviteter for alle aldersgrupper (f.eks. sosiale og fysiske aktiviteter, frivillig arbeid).

Vi vil ha helsestasjon for eldre, med forebyggende tjenester:

- som fremmer fysisk aktivitet, god ernæring, søvn, mental helse og stressmestring
- med utvidet oppsøkende hjemmebesøk, ikke bare ved fylte 80 år som i dag. Gjerne flere besøk.

Vi vil at det etableres en lavterskel kontakttelefon der man kan få relevant informasjon og kan melde inn behov.

Vi anbefaler at yngre seniorer med kompetanse og restarbeidskraft skal kunne bidra og hjelpe eldre seniorer (frivillig innsats/betalt hjelp/småjobber). Dette må koordineres og administreres av en lønnet stilling.

”

“Feriekoloni for eldre”

- deltaker i innbyggerpanel for eldre

”

“Bydelsbuss, det vil vi ha”

*- deltaker i innbyggerpanel
for eldre*

Kommunikasjon og språk

Ærlighet og kunnskap er en forutsetning for god kommunikasjon.

Kommunikasjon er en viktig forutsetning for å leve gode liv. Kommunikasjon er ikke gitt før den er forstått.

Henvendelser skal besvares på en høflig og forståelig måte.

Digital informasjonskanal

Vi vil ha en digital informasjonskanal i form av en app som er logisk og enkel å navigere i. Appen må ha en søkefunksjon som dirigerer deg videre til andre apper du har behov for, eller til andre informasjonskanaler.

Appen skal være universelt utformet, tekst til tale og på flere språk, for å nå de som ikke har norsk som første språk.

Forslag til innhold:

- informasjon om tjenester som kan hjelpe deg videre med råd og veiledning
- informasjon om bolig og transport
- muligheter for samfunnsengasjement
- økonomi
- livsmestring og helse
- demokrati og deltakelse

Personlig (ikke-digital) informasjonskanal

Den samme informasjonen skal være tilgjengelig også i personlig veiledningstjeneste. Dette kan for eksempel foregå på seniorsentrene/bydelshus der frivillige eldre kan være med å hjelpe.

Vi tenker at bydelshus med fordel kan brukes som seniorsenter eller servicesenter.

På seniorsentrene/bydelshus skal det være ulike aktiviteter, for eksempel turgrupper, hvor eldre skal være med å bidra slik at også de som har et annet språk kan være med og på den måten lære seg språk.

Lotteri og utvelgelse

Innbyggerpanelet skal speile Stavanger sin befolkning på noen utvalgte kriterier. Disse ble bestemt av prosjektgruppen, med rådgivning fra SoCentral. Følgende kriterier ble brukt i utvelgelsen av deltakere til panelet:

Rekruttering og utvelgelse av deltakere til innbyggerpanelet for eldre er ivarettatt av Sentio Research Norge AS og SoCentral. Det er gjort et tilfeldig uttrekk av til sammen 2500 personer mellom 60 – 80 år i Hinna, Hillevåg, Finnøy og Rennesøy fordelt representativt på disse bydelene. 10.02.2025 ble det sendt 2500 invitasjoner i brev form. Innbyggere som har godkjent for brev i digital postkasse, fikk invitasjon tilsendt i Digipost. De innbyggerne som takket ja til invitasjonen måtte legge inn informasjon om landbakgrunn og hvorvidt de eier eller leier bolig.

Av 157 personer som meldte seg fra de 4 utvalgte bydelene, var det 150 svar hvor alle data (bydel, alder osv.) var oppgitt og som derfor kvalifiserte for å være med i lotteriet. Det gir en svarprosent på 6 %.

03.03.2025 gjennomførte SoCentral et uttrekk basert på open source metoden civic lottery og referansestatistikk, dvs. tall som viser hvordan situasjonen er for hele befolkningen i Stavanger.

I dette uttrekket ble det trukket 30 deltakere av dem som hadde sagt ja til deltakelse i panelet. Det ble oppnådd 100% representativitet på alle kriterier med unntak av landbakgrunn. Dette skyldes at det var kun 3 med ikke-vestlig bakgrunn som meldte seg. Alle 3 ble trukket ut til å delta i panelet.

Alle de involverte ble kontaktet hvor av 29 takket ja til å delta i innbyggerpanelet. Underveis har 2 deltakere trukket seg. 27 deltakere har deltatt i innbyggerpanelet.

Tilleggsnote om uttrekket:

Ved en feil fra Sentio ble det sendt ut 2500 invitasjoner til innbyggere i hele Stavanger, ikke bare de utvalgte 4 bydelene. Feilen ble oppdaget av Stavanger kommune da de fikk henvendelser fra innbyggere som ikke fikk krysset av for sin bydel da de skulle registrere seg i nettskjemaet. Sentio sendte ut ny runde med invitasjoner etter 3 dager, slik at 2500 totalt i de aktuelle bydelene fikk invitasjon.

De 130 som meldte seg, men som bodde i "feil" bydeler, fikk muligheten til å delta gjennom et eget innspillsarrangement som kommunen arrangerte i løpet av prosessen.

KRITERIER	KATEGORIER
ALDER	1. 60 - 70 2. 71 - 80
KJØNN	1. KVINNE 2. MANN
BOSTED	1. HINNA 2. HILLEVÅG 3. FINNØY 4. RENNESØY
LANDBAKGRUNN	1. FØDT I NORGE ELLER EU/ EØS-LAND, USA, CANADA, AUSTRALIA OG NEW ZEALAND 2. FØDT I ASIA, AFRIKA, LATIN AMERIKA, OSEANIA UTENOM AUSTRALIA OG NEW ZEALAND OG EUROPA UTENOM EU/EØS
ØKONOMI	1. EIER BOLIG 2. LEIER BOLIG

Medlemmer av innbyggerpanelet

Gro Ellingsen Meldahl
Terje Robert Nygaard
Susanne Edlund
Ann-Helen Krohn-Pettersen
Per Jotun
Ragnar Stiansen
Heidi Baugstø,
Tore Gudmestad
Marta Gudmestad
Liv Tranberg
Sverre Braathen Torjusen
Gunnar Krunenes
Hassan Jazbani
Ellen Marie Bukneberg
Harald Henning Kofoed,
Marit Vatnamot
Martin Gjelsvik
Siv Rødland
Sissel Sønnøve Skaar
Arne Idar Hegland
Patrick P. Eshraghi,
Vigdis Ueland Helbak
Tor Dyrseth
Beate Tomine Andersen
Jostein Kristiansen
Marianne Sivertsen
Fahmi Basefer

Bordverter:

Jostein Tverdal
Tone Austevoll
Tove Borgen
Tone Hafnor
Gro Maren Skjæveland

Redaksjonskomite:

Martin Gjelsvik
Gunnar Krunenes
Siv Rødland

Stavanger kommune

Mariann Strandvåg
Rita Lindås

Forskere og samarbeidspartnere

Ingunn Toliffsen Ellingsen, UIS
Kjersti Helene Haarr, VID
Solveig Grønnestad, Stavanger kommune
Unn Cecilie Omre, Nasjonalforeningen
Jostein Tverdal, Pensjonistforbundet.
Marie Harbo Dahle, SoCentral AS

**"Nå er vi kommet til innbyggerpanelets siste samling
Og forventer at våre innspill fører til handling
Slik at dette bidrar til en positiv framtid
For alle eldre i vår samtid "**

- deltaker i innbyggerpanel for eldre

Senteret for et
aldersvennlig
Norge

Nasjonalforeningen
for folkehelsen

Stavanger
helselag

Universitetet
i Stavanger

VID
vitenskapelige
høgskole

Pensjonistforbundet
Stavanger lokalforening

Stavanger
kommune